

623.459

REGIONÁLNÍ SEMINÁŘ O VÝMĚNĚ PRAKTICKÝCH ZKUŠENOSTÍ V PROCESU NÁRODNÍHO PLNĚNÍ ÚMLUVY O ZÁKAZU CHEMICKÝCH ZBRANÍ

Ve dnech 1. a 2. června 1994 proběhl v Nedvědicích u Brna seminář s mezinárodní účastí, který byl prvním svého druhu v ČR a jedním z prvních i v mezinárodním měřítku. Týkal se zkušeností zúčastněných států k plnění Úmluvy o zákazu chemických zbraní (podepsané v lednu 1993 v Paříži více než 150 státy, včetně ČR) v jejich národním měřítku, což je jedním z předpokladů k tomu, aby bylo v smluvních státech co nejrychleji dosaženo plnění podmínek Úmluvy. Jedná se mj. o to, aby tyto státy přijaly v rámci svých legislativních opatření pro plnění této Úmluvy.

Seminář byl organizován Ministerstvem průmyslu a obchodu za spolupráce armády a dalších složek. Účastnilo se ho 17 států, 2 nestátní organizace a příslušníci Přípravného technického sekretariátu budoucí Úmluvy se sídlem v Haagu. Přítomnost posledně jmenované složky byla ještě potvrzena účastí výkonného sekretáře Přípravné komise Organizace pro zákaz chemických zbraní se sídlem v Haagu, pana I. Kenyona. Za ČR se zúčastnili předseda české Přípravné komise pro plnění budoucí Úmluvy R. Sábela, někteří členové této komise a další odborníci.

Seminář probíhal ve třech sekcích: současný stav přípravy pro plnění Úmluvy, kterou moderoval prof. J. Matoušek z ČR, další sekci byly otázky pomoci a technické spolupráce pod moderátorstvím S. Bacanova (Rusko), ředitele divize vnějších vztahů Přípravného sekretariátu, a konečně poslední sekce se týkala otázek budoucí Úmluvy ve vztahu k průmyslu, jejímž moderátorem byl maďarský velvyslanec T. Toth.

Bylo předneseno více než 20 připravených příspěvků, ke kterým byla bohatá diskuse. Není možné zde vyjmenovat všechna vyjádření. Za zmínku však stojí vystoupení I. Kenyona, který podal zprávu o práci Prozatímního sekretariátu Úmluvy a shrnul stav ratifikace v jednotlivých zemích. Vyzdvihl význam tohoto semináře, který umožní sjednotit stanoviska a tím rychleji dosáhnout brzkého vstupu Úmluvy

v platnost. V této souvislosti není bez zajímavosti seznam států, které Úmluvu prozatím podepsaly (157) nebo ratifikovaly (7 států, z nichž zaslouží jmenovat Austrálii, Norsko a Švédsko). V ostatních státech proces ratifikace buď začíná, nebo probíhá, např. v USA se očekává hlasování senátu o ratifikaci ještě před koncem června 1994.

V příspěvku S. Bacanova byly zmíněny některé otázky, které je nutno ještě upřesnit, jako např. otázka průmyslu, informačního systému, laboratoří, inspektorů apod., prioritní však zůstává nutnost vstupu Úmluvy v platnost, která je limitována 65 ratifikacemi. Úmluva totiž vejde v platnost až za určitou dobu po uložení 65. ratifikačního dokumentu u depozitáře Úmluvy, kterým je generální sekretář OSN. Je potěšující, že přístup, který volila ČR - tj. vytvoření Přípravné komise - je velmi podobný přístupům ostatních zemí, např. Velké Británie, Holandska, Slovenska, Švédska a celé řady dalších. Z příspěvků těchto a dalších zemí vyplývá, že tyto komise mapují otázky, které bude nutno řešit a připravují změnu (pokud je nutná) národní legislativy tak, aby bylo možné ustanovení Úmluvy v národních podmínkách bez problémů plnit. Jedná se např. o sběr dat, jejichž hlášení bude Úmluvou vyžadováno, přístup inspektorů do objektů podléhajících kontrole, odpovědnost za průběh inspekce apod.

Otázky pomoci při ohrožení chemickými zbraněmi a technické spolupráce byly řešeny v dalším bloku přednášek. Zde byly velmi užitečné příspěvky T. Stocka (Německo) ze Stockholmského ústavu pro výzkum míru (SIPRI), který diskutoval otázky oznamování údajů, včetně obchodních aktivit. Podobně J. Santesson (Švédsko), také z Prozatímního technického sekretariátu, měl velmi ilustrativní a vyčerpávající příspěvek zejména k pomoci v nebezpečí použití chemických zbraní. Jednalo by se o výměnu informací, vytvoření databanky ochranných prostředků, údaje o výzkumných aktivitách v této oblasti a další problémy s touto

otázkou spojené. V této sekci byl příznivě přijat i český příspěvek, přednesený příslušníky AČR, o možnostech národních perspektiv při pomoci v případě nebezpečí použití chemických zbraní.

Příprava deklarací v chemickém průmyslu byla jednou z důležitých otázek řešených v poslední sekci semináře. Existuje zde snaha o vytvoření určitých počítačových programů, které by tuto problematiku pokrývaly, a je potěšující, že i za ČR byl podobný příspěvek prezentován. Závažnou problematikou z hlediska průmyslu se zabýval R. Trapp z Prozatímního technického sekretariátu, jehož příspěvek byl pojat širěji a v podstatě vysvětlil některá kritéria pro zařazení jednotlivých průmyslových závodů do systému kontroly budoucí Úmluvy. V této sekci byla věnována pozornost i některým otázkám ochrany utajovaných skutečností při zachování dostatečně účinného režimu kontroly.

V závěrečné části semináře pak byla vydána zpráva, kterou zpracoval H. Mashhadi (Írán), vedoucí pracovník Prozatímního technického sekretariátu, ve kterém bylo zdůrazněno poděkování ČR za organizaci, užitečnost semináře i jeho praktický příspěvek k plnění budoucí Úmluvy.

Také společenský program byl na vysoké úrovni, čímž není míněna jen recepce pořádaná sekretářem Přípravné komise či organizátory, ale i návštěva hradu Pernštejna. Velmi příznivě byla účastníky semináře hodnocena návštěva výstavy IDET v Brně, kde byla možnost účastnit se prezentačního setkání výrobců a uživatelů NBC prostředků. Tato akce proběhla pod

záštitou AČR a byly zde prezentovány ochranné oděvy (např. OPCH-90), masky, filtry (B.O.I.S. Brno), detekční prostředky otravných látek, včetně dálkového detektoru (VTÚ 070 Brno), dekontaminační prostředky - pozornost vzbudil dekontaminační automobil ACHR-90 (VOP 025 Nový Jičín a VTÚ 070 Brno) - a léčebné a profylaktické prostředky proti otravám nervově paralytickými látkami vyvinuté na VLA JEP Hradec Králové.

Přestože při hodnocení je nutno zachovat určitou střízlivost, je možné jak podle oficiální zprávy, tak podle reakcí jednotlivých zahraničních příslušníků konstatovat, že seminář svůj úkol splnil, a to z hlediska odborného i společenského. Přispěli k tomu jak organizátoři celého setkání, tak personál hotelu Myslivna v Nedvědicích, ale zejména všichni aktivní účastníci semináře. Praktická výměna zkušeností jednotlivých států je totiž jednou z velmi důležitých cest, které by v budoucnu měly vést k ratifikaci Úmluvy co největším počtem států tak, aby se požadované množství naplnilo a Úmluva vstoupila v platnost. Je to v zájmu nás všech, aby tento druh zbraní hromadného ničení byl - jak to má budoucí Úmluva i v názvu - zakázán a zničen.

Plk. J. Bajgar, VLA JEP Hradec Králové
plk. F. Kozák, MO ČR Praha

Do redakce došlo 23. 6. 1994